

Polskie jabłka

Sukces polskich producentów jabłek.

Lipiec 2024

0. Streszczenie: sukces polskich producentów jabłek, problem z wydajnością oraz potencjalna konkurencja sadów z Ukrainy

1) Polska od lat 60 XX wieku odniosła znaczny sukces w wytwarzaniu jabłek. Nasz udział w światowej produkcji wzrósł z ok 0,9% w połowie lat 60^{tych}, do prawie 4,4% obecnie. Na koniec 2022 r. Polska była czwartym największym producentem tych owoców na świecie.

2) Chiny są największym światowym producentem jabłek. Odpowiadają za ponad 49,6% światowej produkcji tych owoców. Są drugim największym eksporterem jabłek (14,3% udziału) i największym eksporterem koncentratu jabłkowego (22,6%).

3) W Unii Europejskiej Polska stała się największym producentem jabłek. Udział Polski w produkcji jabłek w UE wzrósł, z 20,5% w 2004 r. do 34,0% w 2022 r

4) Nasz wzrost produkcji miał również znaczny wpływ na innych europejskich producentów jabłek. Na przykład w Holandii sadownicy, wobec konkurencji z Polski, rozpoczęli systematyczne zmniejszanie produkcji jabłek przy jednoczesnym zwiększaniu produkcji gruszek.

5) Polska osiągnęła sukces nie tylko jako producent jabłek, ale także jako ich eksporter. Chociaż zdecydowana większość jabłek produkowana jest na potrzeby przetwórstwa przemysłowego, to zwiększyliśmy eksport tych owoców z ok 415 mln PLN w 2004 r. do ponad 1.827 mln PLN w 2023 r. Jesteśmy siódmym największym eksporterem jabłek na świecie (drugim w UE) i drugim największym eksporterem koncentratu jabłkowego na świecie.

6) Powierzchnia sadów jabłoniowych w Polsce jest największa w Unii Europejskiej. Udział Polski w całości sadów Unii Europejskiej wyniósł 31,8% i był nieznacznie mniejszy od trzech kolejnych państw (Włoch, Rumuni i Francji) razem wziętych.

7) W Polsce trwa koncentracja produkcji owoców - w latach 2002-2020 liczba gospodarstw sadowniczych zmniejszyła się o ok 51%.

8) Zdecydowana większość jabłek produkowanych w Polsce trafia do przetwórstwa przemysłowego.

9) Do momentu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę tamtejsze sadownictwo stawało się coraz istotniejszą konkurencją dla polskiego. Rosły tam nasadzenia nowoczesnych sadów, a stare sady były likwidowane. Z Ukrainą mamy stosunkowo podobną listę odbiorców jabłek – na dziesięciu największych odbiorców łączą nas 4 kraje.

10) Wydajność sadownictwa jest kolejnym wyzwaniem stojącym przed polskimi sadownikami. Z jednego hektara wyprodukowano w Polsce 28,1 tony jabłek. I chociaż znacznie poprawiliśmy się względem lat ubiegłych, to we Francji z jednego hektara wciąż produkuje się o ok. 23 ton więcej, we Włoszech ok. 14 ton więcej, a w USA o prawie 10 ton więcej.

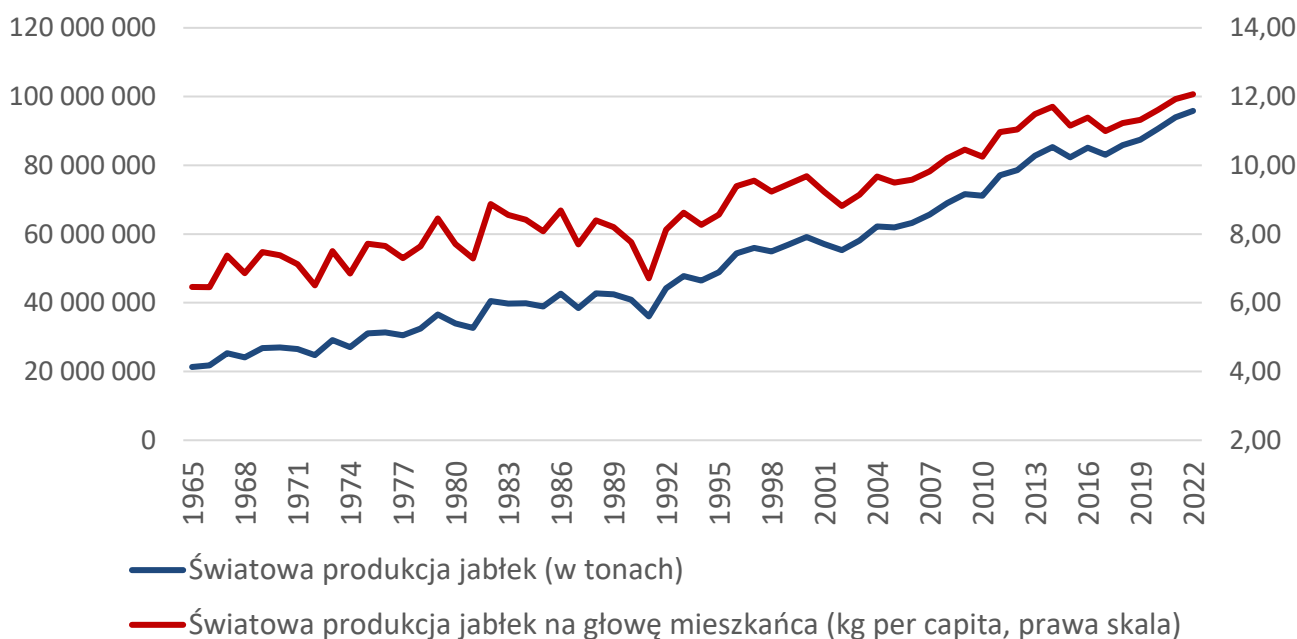
1. Produkcja światowa i sukces Polski

1.1. Świat

Od połowy lat 60' ubiegłego wieku produkcja jabłek na świecie rośnie w tempie średnim 2,9% rocznie. Wzrost wynika z postępu agrotechnicznego - upowszechniono m.in. jabłonie niskopienne, jabłonie karłowate, nowe odmiany odporne na choroby i zdadne do dłuższego magazynowania, odpowiednie sposoby nawadniania, nawożenia i ochrony chemicznej. Powyższe zmiany zapoczątkowane i wdrożone w USA w latach 70 XX w. zostały skopiowane w innych państwach świata, co umożliwiło większe zbiory z hektara.

W 2022 r. światowa produkcja jabłek wzrosła o 2,0% rdr. i wyniosła 95.837.365 ton, co było najwyższą wartością zbiorów w historii. W porównaniu do 1965 r. produkcja wzrosła o ponad 349%. W 2022 r. na głowę jednego mieszkańca świata przypadło ponad 12 kg jabłek, o 1,2% więcej niż rok wcześniej i o około 87% więcej niż w 1965r.

Światowa produkcja ogółem i na głowę mieszkańca

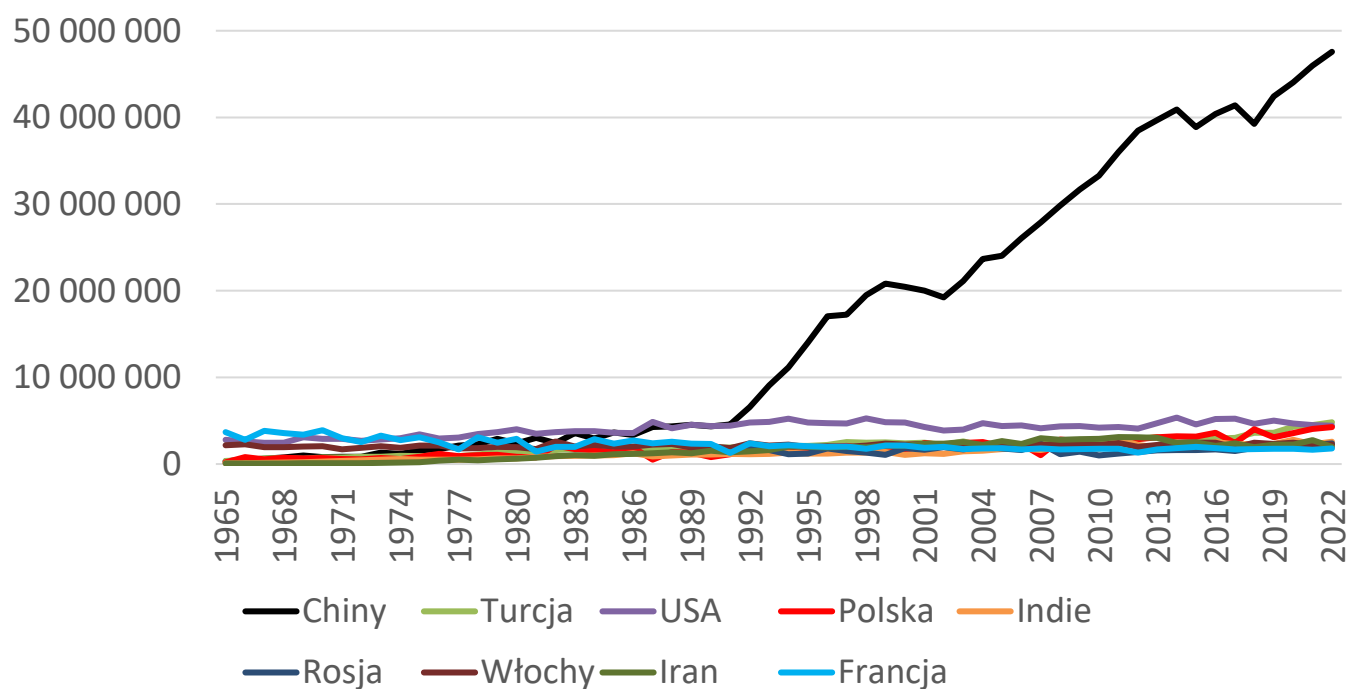
Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

Wiedza o nowoczesnych sposobach produkcji jabłek rozpowszechniła się z USA do innych państw. Spowodowała wzrost produkcji jabłek np. w Chinach, Polsce, Turcji czy Indiach oraz spadek produkcji w państwach o wysokich kosztach pracy, np. we Francji i Włoszech.

W 2022 r. dziewięć państw odpowiadało za ponad 75% światowej produkcji jabłek, z czego same Chiny wytwarzały 49,6% światowej produkcji.

Produkcja jabłek na świecie w tonach (najwięksi producenci w 2022 r.)

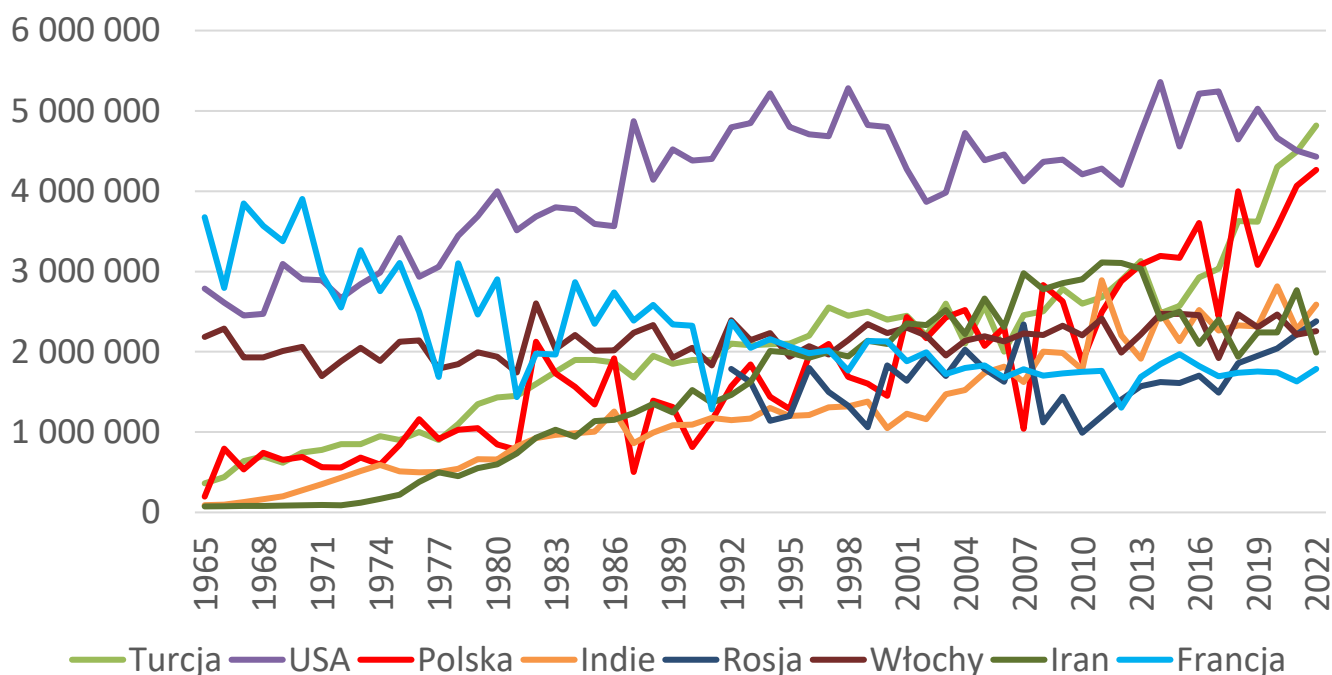

Źródło: UN FAO

Chiny zdominowały światową produkcję, średnioroczna dynamika produkcji w latach 1965-2022 wyniosła 10,4%, a ich udział wzrósł z 1,5% w roku 1965 do 49,6% obecnie. Z uwagi na dominację Państwa Środka na wykresie, poniżej przedstawiamy wykres największych producentów jabłek bez Chin:

Produkcja jabłek na świecie w tonach (najwięksi producenci w 2022 r., bez Chin)

Źródło: UN FAO

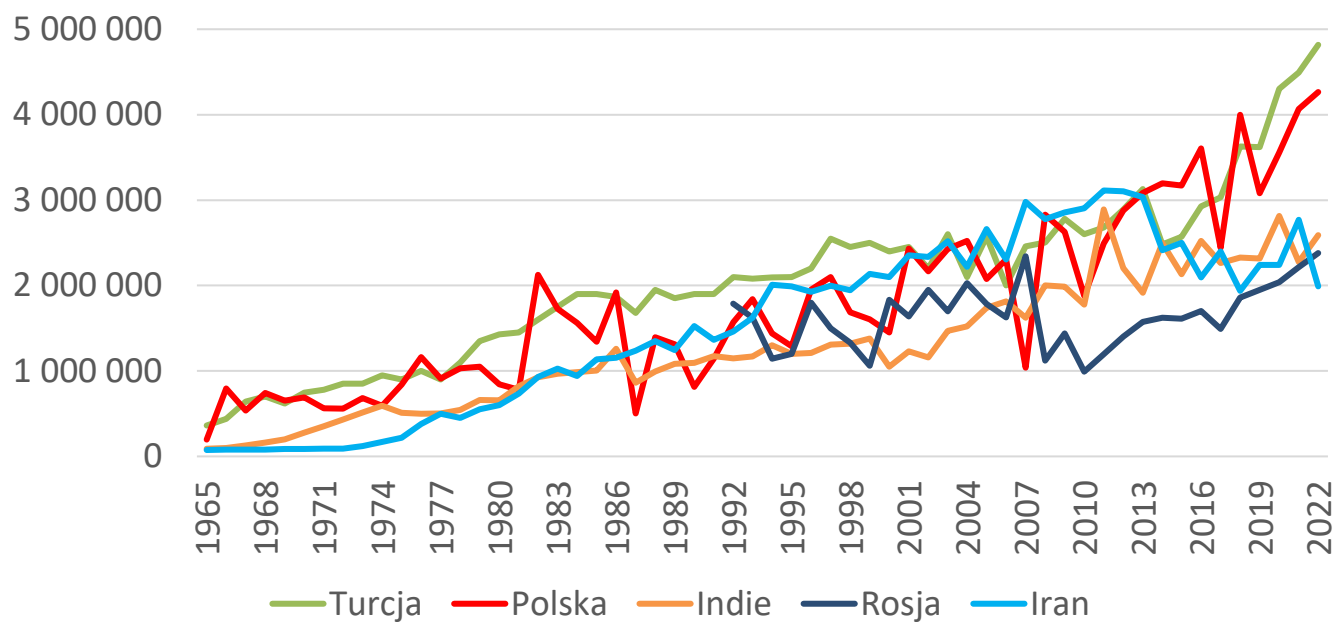
Po odjęciu Chin widać:

- Prawie podwojenie produkcji w USA od lat 60 XX w. i zmniejszanie produkcji od 2014 r. (fioletowa linia)
- Znaczny spadek produkcji jabłek we Francji, ze średnio 3,5 mln ton w latach 60' do poniżej 2 mln ton obecnie (niebieska linia)
- Stosunkowo stabilna produkcja jabłek we Włoszech (brązowa linia)

Po odjęciu państw wysokorozwiniętych - USA, Francji i Włoch - widać niezwyklej wzrost produkcji w pozostałych krajach, które dziś należą do grupy największych producentów jabłek. Wyjątek stanowi Iran, w którym produkcja jabłek od około 2013 roku zmniejsza się.

Produkcja jabłek na świecie w tonach (najwięksi producenci w 2022 r., bez Chin, USA, Włoch i Francji)

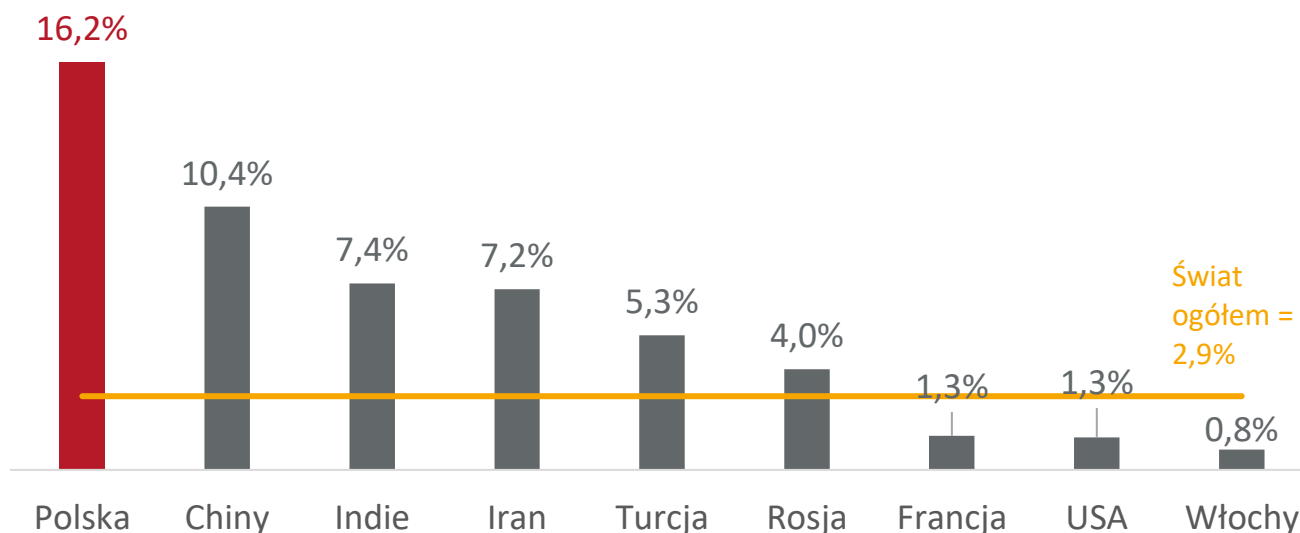

Źródło: UN FAO

Państwa o największej obecnie produkcji jabłek w okresie 1965 – 2022 odnotowały w większości ponadprzeciętny wzrost produkcji.

Średnioroczna dynamika produkcji jabłek w okresie 1965-2022

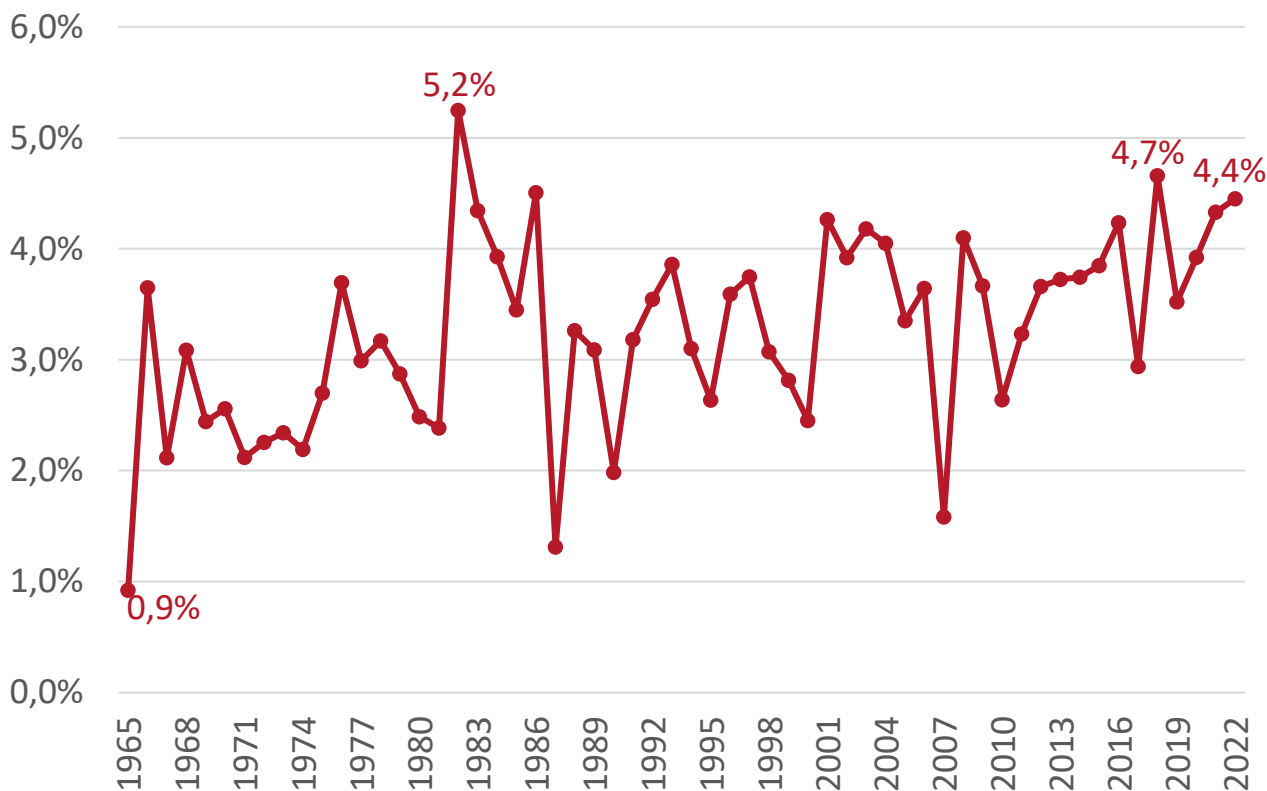

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

W Polsce również odnotowano znaczny wzrost w produkcji jabłek. Średnioroczne tempo produkcji w okresie 1965-2022 było najwyższe spośród największych producentów jabłek na świecie i wyniosło 16,2%. Polska odniosła w średnim okresie znaczny sukces w wytwarzaniu jabłek – nasz udział w światowej produkcji wzrósł z ok 0,9% w 1965 r. do 4,4% obecnie (a w niektórych latach był nawet wyższy):

Udział Polski w światowej produkcji jabłek

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

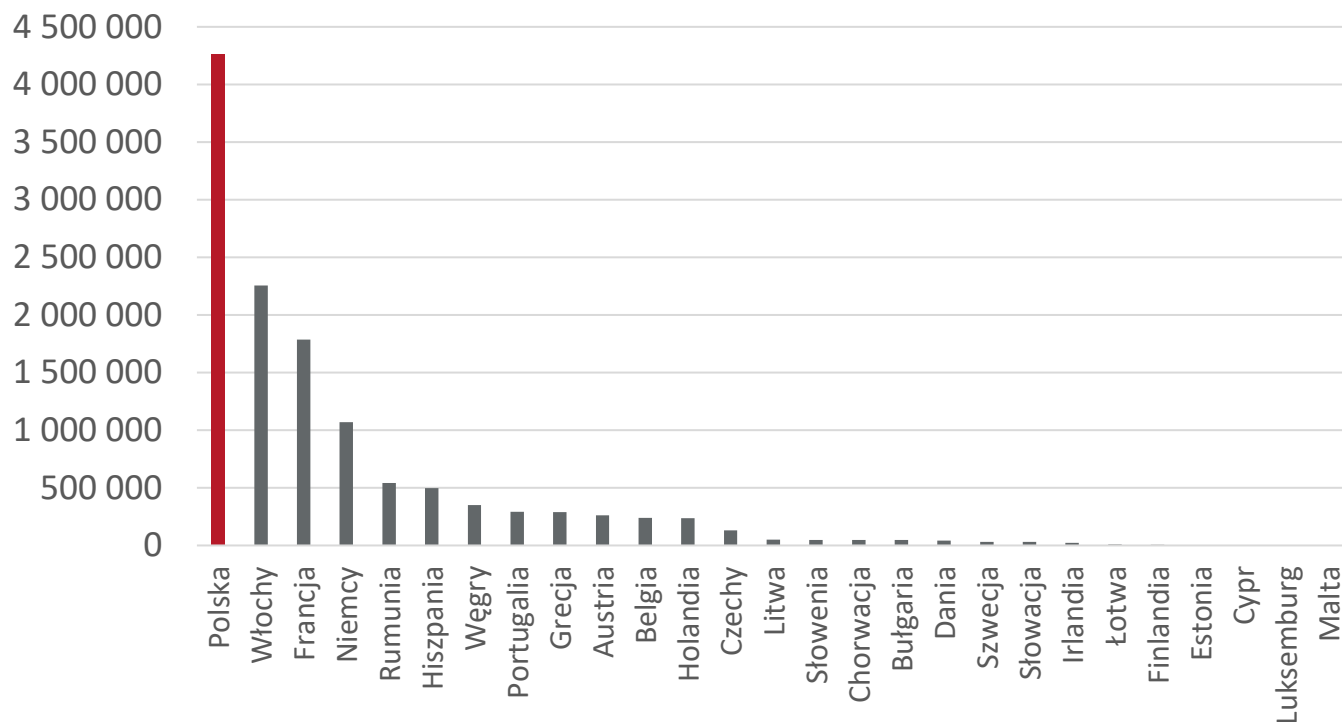
1.2. Unia Europejska

1.2.1. Wraz z rozszerzaniem UE rośnie produkcja jabłek w UE

Produkcja jabłek w Unii Europejskiej w 2022 r. wzrosła o 1,2% rdr. i ukształtowała się na poziomie 12.559.280 ton. Największym producentem jabłek spośród krajów unijnych jest Polska (4.264.700 ton), na drugim miejscu są Włochy (2.256.240 ton), a na trzecim Francja (1.785.660 ton).

Produkcja jabłek w Unii Europejskiej w 2022 r. (w tonach)

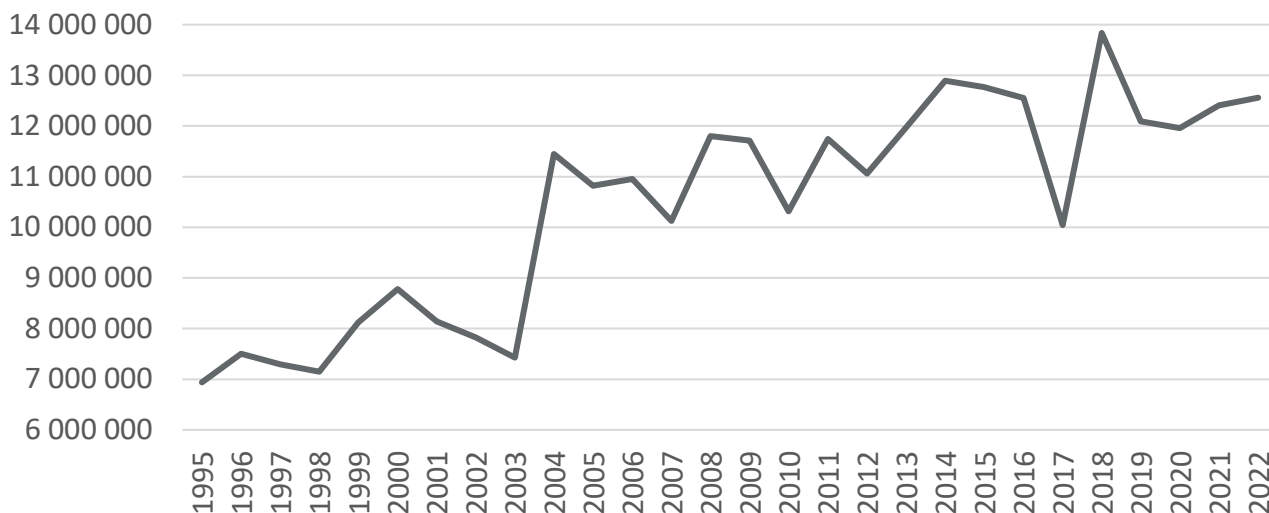

Źródło: UN FAO

Na rozmiar produkcji jabłek w UE wpływ miało w ostatnich dekadach rozszerzanie UE o nowe państwa. Produkcja jabłek w Unii rosła do około 2000 r., by w kolejnych latach systematycznie spadać, a następnie wzrosnąć w momencie rozszerzenia w 2004 r. i rosnąć (mimo pojedynczych spadków) dalej.

Produkcja jabłek w Unii Europejskiej (w tonach)

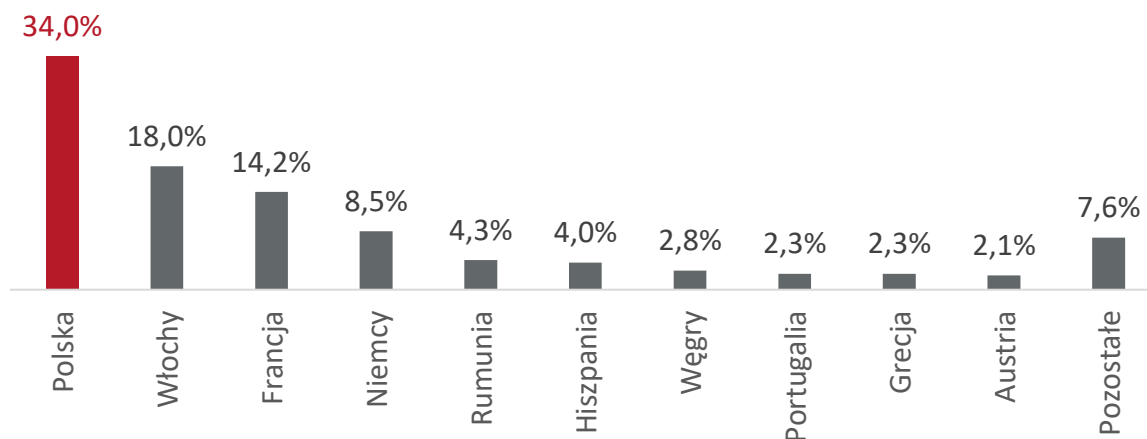
1995-2003->UE15 / 2004-2006->UE25 / 2007-2012 -> UE27 / 2013-2018 -> UE28

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

1.2.2. Wzrost produkcji jabłek w UE to jednocześnie wzrost udziału Polski w unijnej produkcji tych owoców

Już w roku dołączenia do Unii Europejskiej staliśmy się największym producentem jabłek we Wspólnocie i tak pozostało do dziś.

Udział w produkcji jabłek w UE w 2022 r.

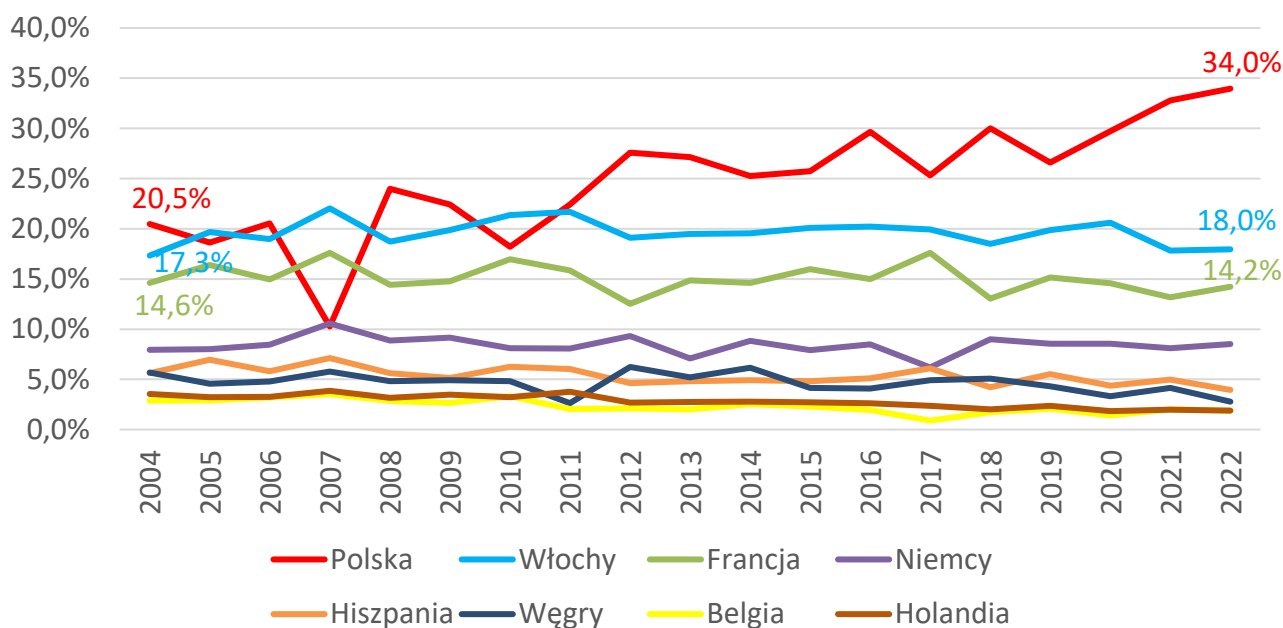

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

Udział Polski w produkcji jabłek w UE wzrósł, z 20,5% w 2004 r. do 34,0% w 2022 r., przy jednoczesnym stabilnym udziale Włoch (z 17,3% do 18,0%) i Francji (z 14,6% do 14,2%).

Udział wybranych państw w produkcji jabłek w UE27

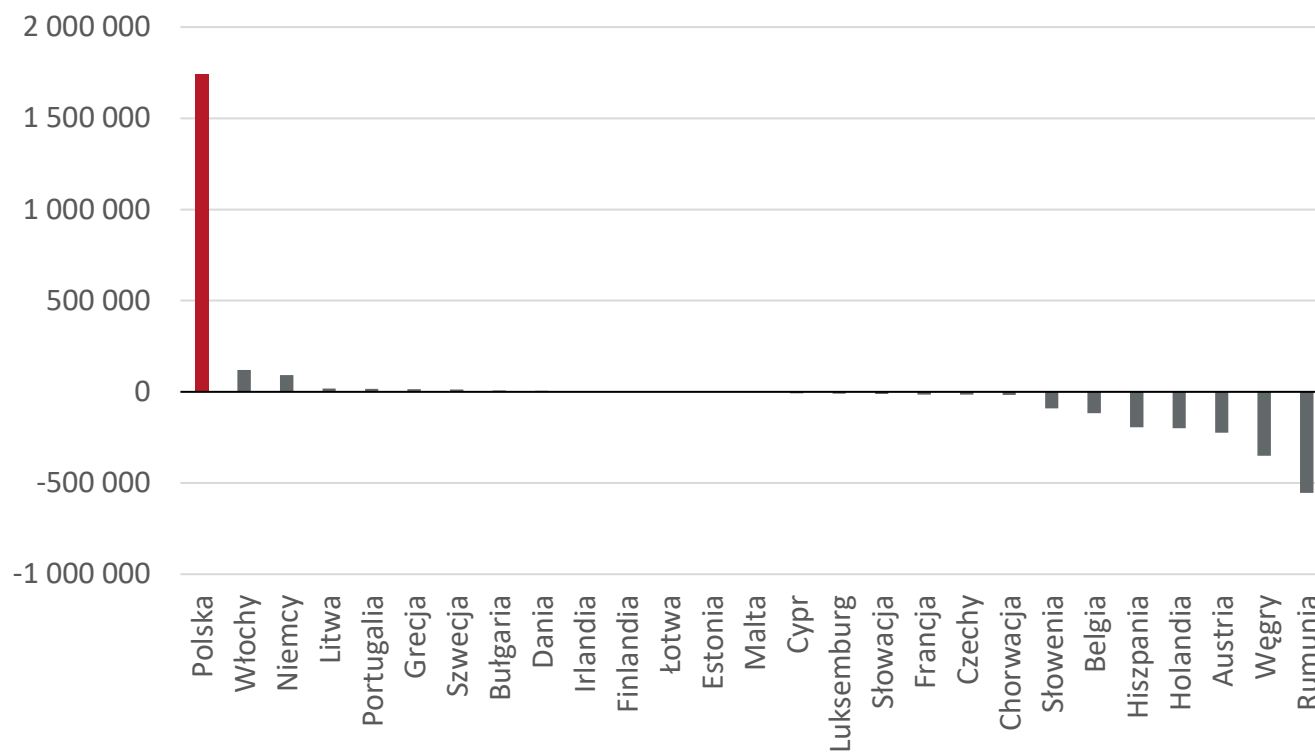

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

Nasz wzrost produkcji miał również znaczny wpływ na innych europejskich producentów jabłek. Część ograniczyła produkcję jabłek, a część zwiększyła jakość produkcji, inwestując w produkcję wysoko gatunkowych jabłek deserowych.

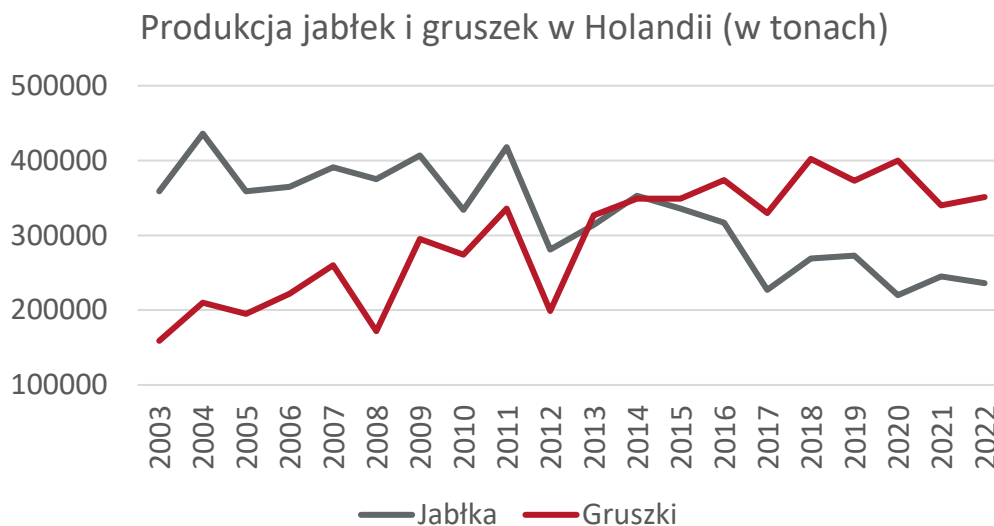
Różnica w produkcji jabłek pomiędzy 2022 r. a 2004 r. w krajach UE27 (w tonach)

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

Na przykład w Holandii sadownicy, wobec konkurencji z Polski, rozpoczęli systematyczne zmniejszanie produkcji jabłek przy jednoczesnym zwiększaniu produkcji gruszek.

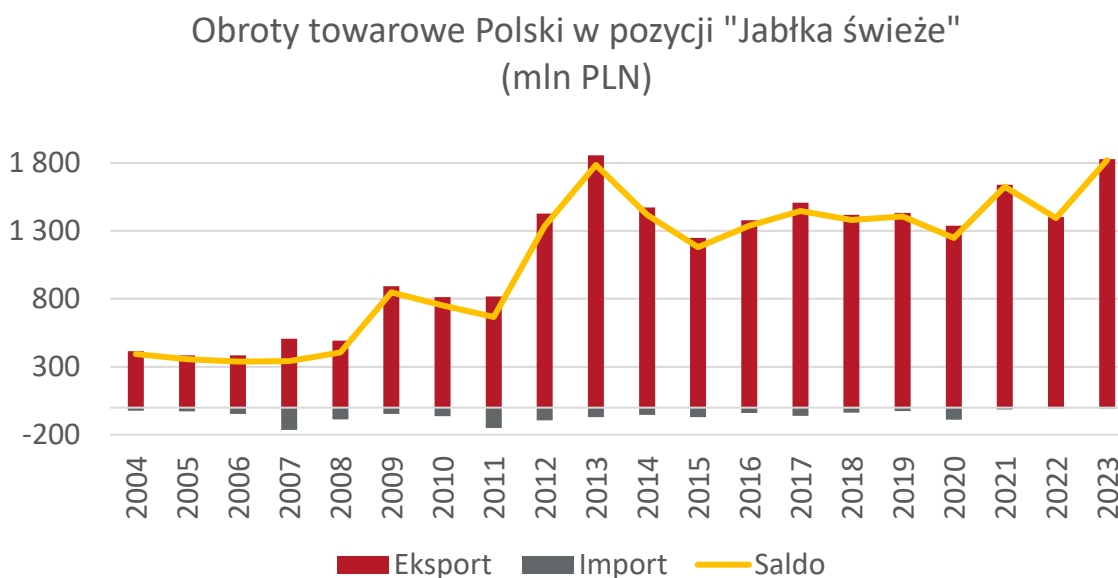

Źródło: UN FAO

1.2.3. Eksport polskich jabłek stabilny od blisko dekady

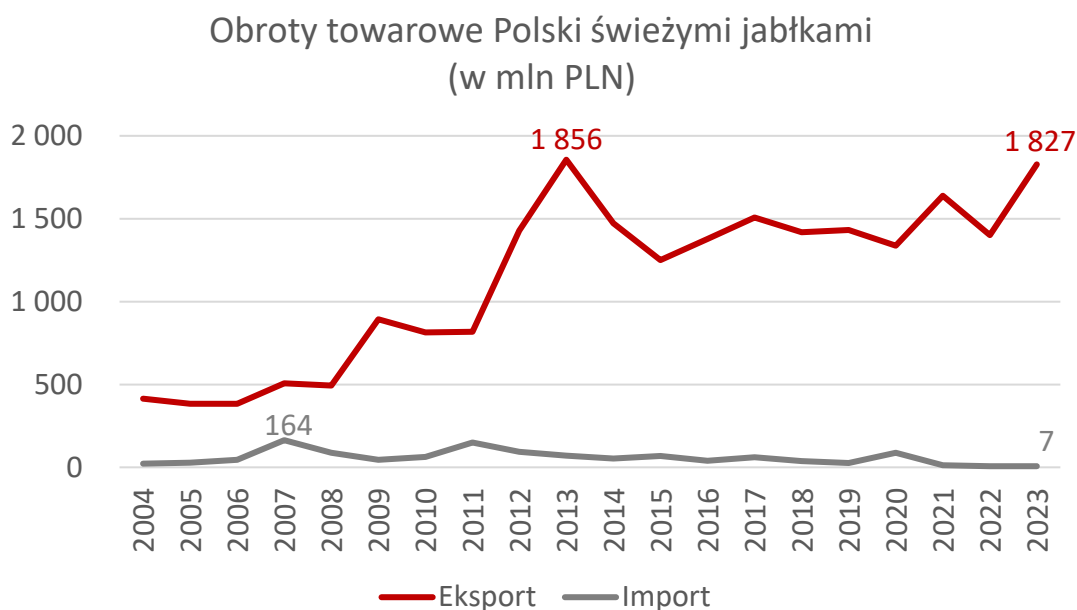
Polska osiągnęła sukces nie tylko jako producent jabłek, ale także jako ich eksporter. Choć zdecydowana większość jabłek produkowana jest na potrzeby przetwórstwa przemysłowego (o czym więcej w drugim rozdziale), to zwiększyliśmy eksport tych owoców z ok 415 mln PLN w 2004 r. do ponad 1.827 mln PLN w 2023 r.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Eksport jabłek w 2023 r. wzrósł o 30,4% rdr. i był na najwyższym poziomie od 2013 r. (1.856 mln PLN). Import jabłek od 2004 r. pozostaje właściwie niezauważalny (szczególnie na tle eksportu) i nawet w swoim rekordowym roku 2007 wyniósł 164 mln PLN. W 2022 r. i 2023 r. import jabłek wyniósł około 7 mln PLN.

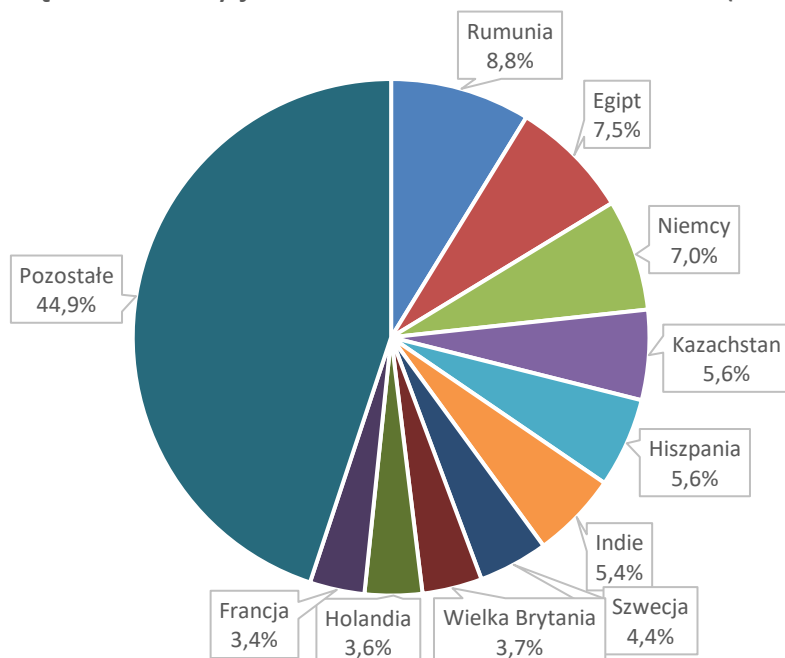
Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wzrost eksportu wynikał z rosnącej produkcji, przewagi kosztowej nad Zachodem, inwestycji w infrastrukturę do eksportu (sortownie, pakowalnie, chłodnie, kontakty z odbiorcami) oraz z rosnącej jakości jabłek w najlepszych sadach.

Za 8,8% naszego eksportu w 2023 roku odpowiadała Rumunia, na drugim miejscu był Egipt (7,5%), a na trzecim Niemcy (7,0%). W pierwszej dziesiątce największych odbiorców polskich jabłek znajdują się również takie kraje jak Indie czy Kazachstan. Należy zaznaczyć, że do momentu wprowadzenia przez Rosję embarga na import europejskich owoców i warzyw (w 2014 r.) to właśnie ten kraj był głównym odbiorcą jabłek (odpowiadającym za nawet 60% naszego eksportu).

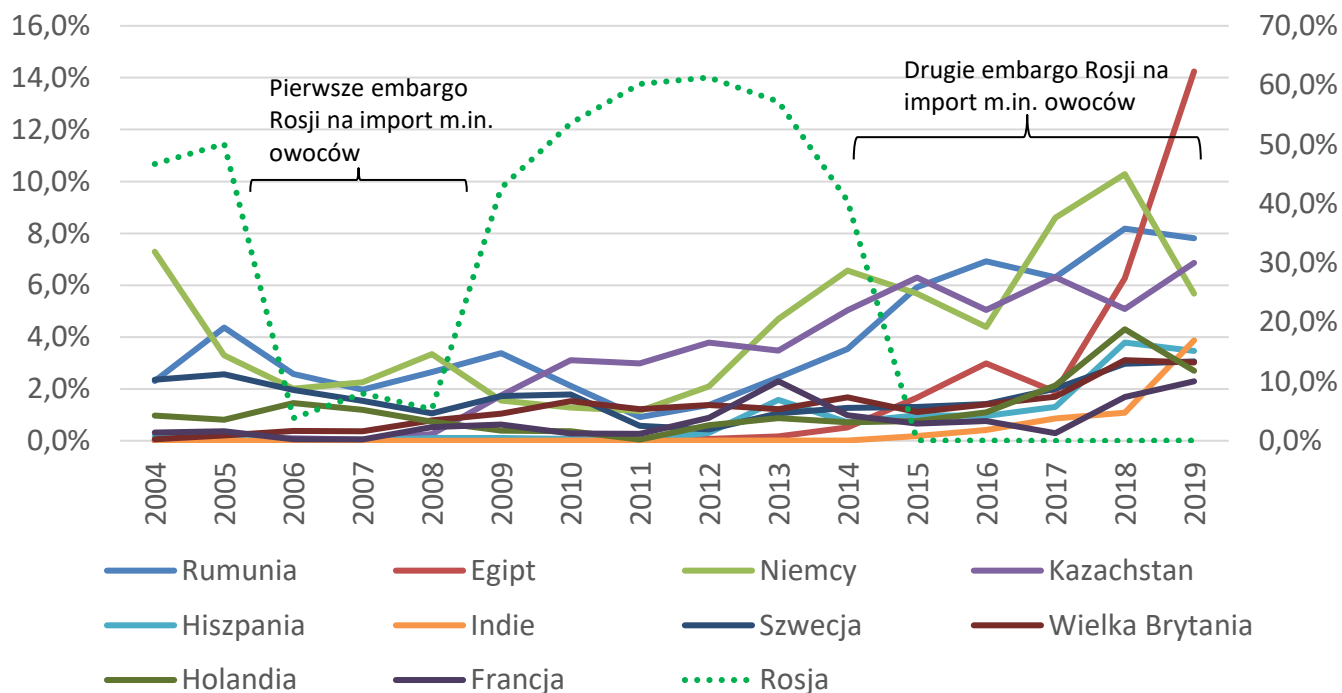
Najwięksi odbiorcy jabłek z Polski na koniec 2023 r. (udział)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

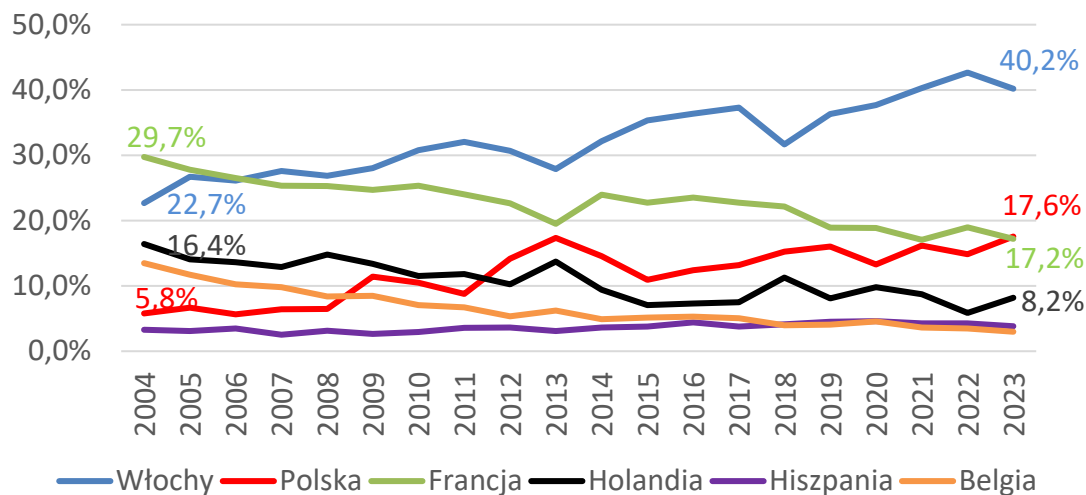
Najwięksi odbiorcy jabłek z Polski + Rosja (wszystkie kraje na lewej skali / Rosja na prawej skali / udział od 2004 r.)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

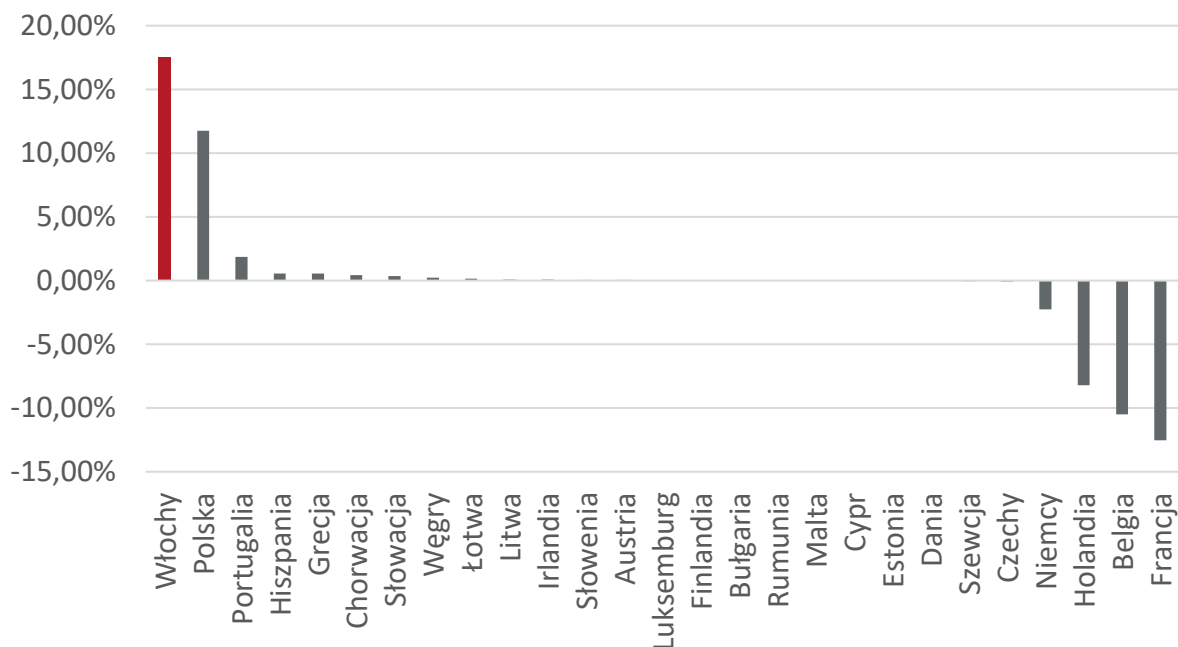
Pomiędzy 2004 a 2023 udział Polski w unijnym eksporcie jabłek wzrósł trzykrotnie z 5,8% w 2004 r. do 17,6% w 2023 r. Obecnie wśród krajów Unii Europejskiej, pod względem wielkości eksportu jabłek, jesteśmy na drugim miejscu. W 2023 r. odpowiadaliśmy za 17,6% unijnego eksportu. Wyprzedzają nas Włochy (40,2% udziału w eksporcie UE), a za nami jest Francja (17,2%).

Pięć najważniejszych krajów w eksporcie jabłek w UE (udział od 2004 r.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ITC

Zmiana udziału w eksporcie jabłek UE pomiędzy 2004 a 2023 r.

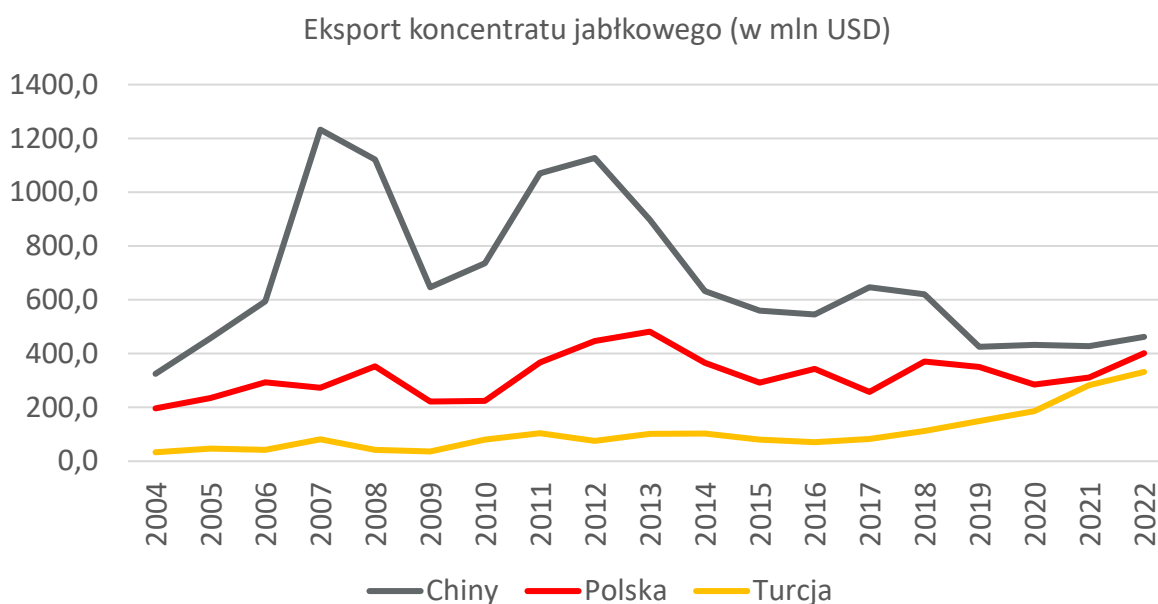

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ITC

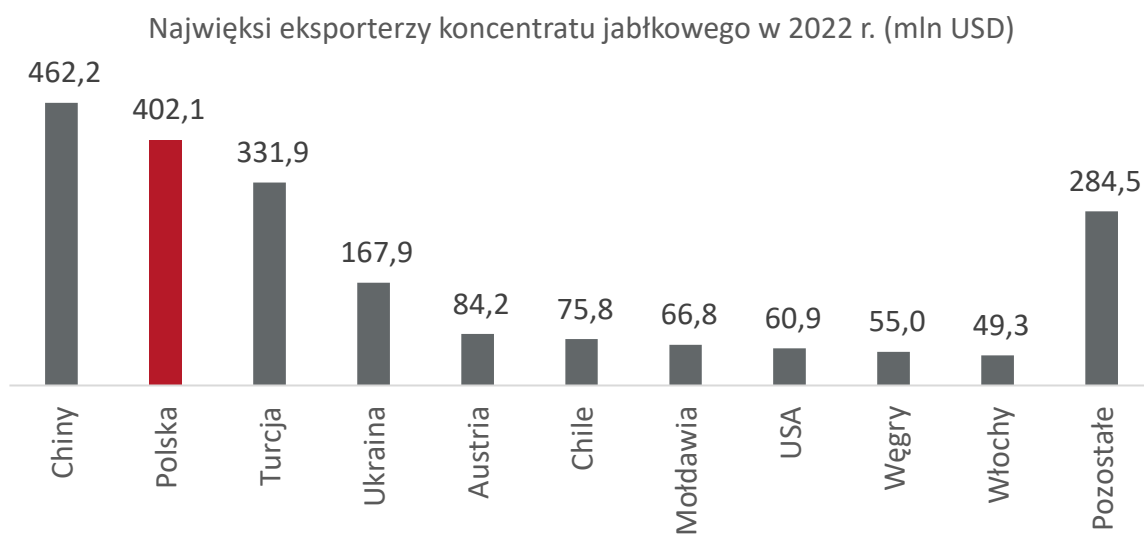

1.2.4. Polska jest drugim największym na świecie eksporterem koncentratu jabłkowego.

Kwaśne odmiany jabłek produkowanych w Polsce dobrze komponują się w sokach jabłkowych produkowanych na całym świecie. W 2022 r. wartość eksportu tego produktu z Polski wyniosła 402,1 mln USD, co odpowiadało za 19,7% światowego eksportu. Największym eksporterem były Chiny (462,2 mln USD, 22,6% udziału), a na trzecim miejscu znalazła się Turcja (331,9 mln USD, 16,3% udziału).

Źródło: ITC

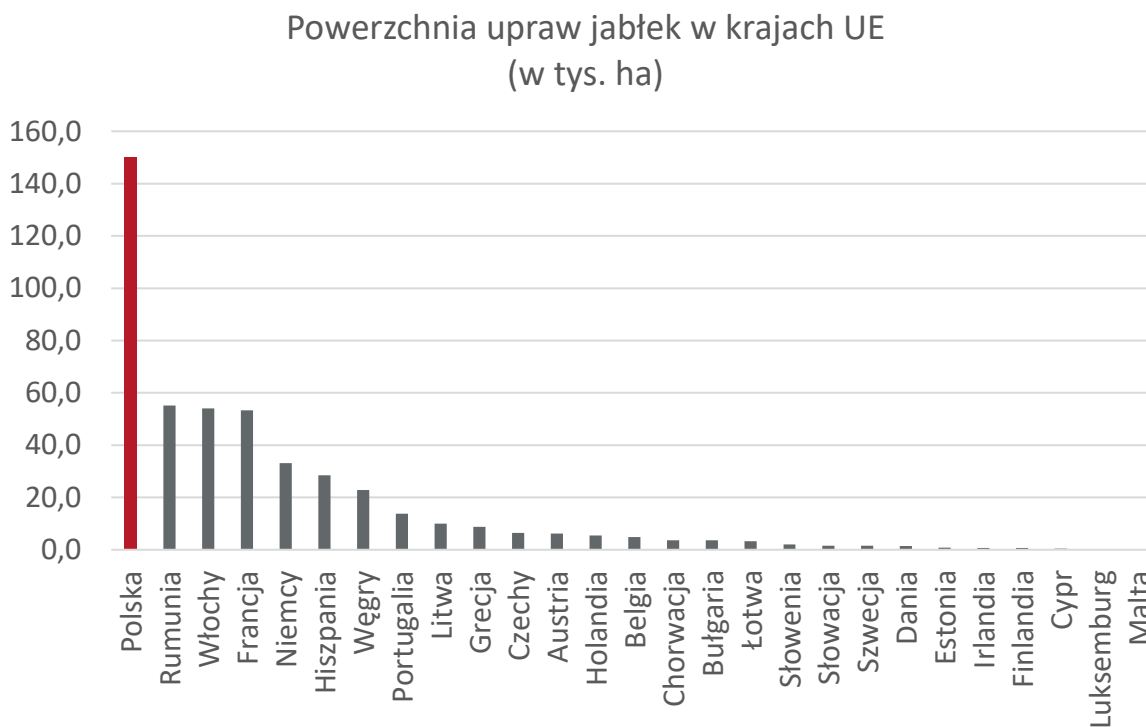

Źródło: ITC

2. Charakterystyka polskiego sadownictwa

Powierzchnia sadów jabłoniowych w Polsce jest największa w Unii Europejskiej. Zgodnie z szacunkami Eurostatu w 2023 r. sady zajmowały ponad 150 tys. hektarów. Udział Polski w całości sadów Unii Europejskiej wyniósł 31,8% i był nieznacznie mniejszy od trzech kolejnych państw (Włoch, Rumuni i Francji) razem wziętych.

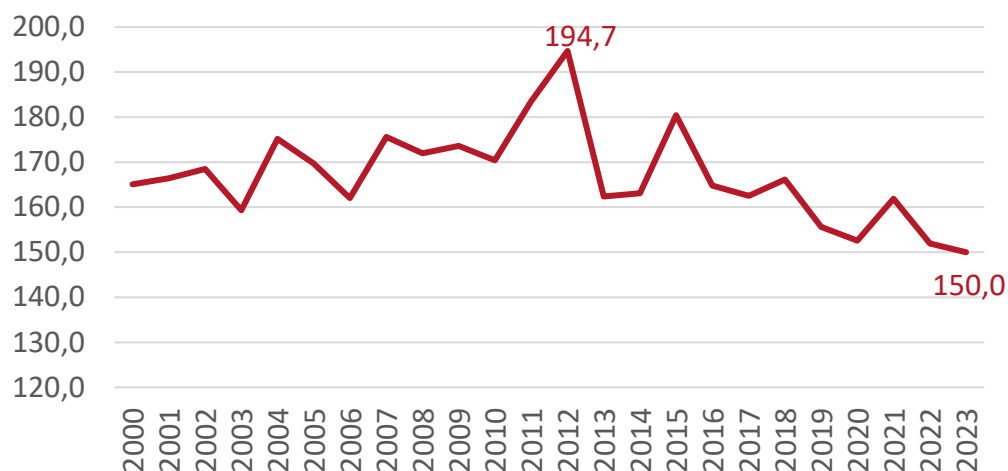

Źródło: Eurostat

Powierzchnia sadów w Polsce od 2012 r. – mimo pojedynczych wzrostów – zmniejsza się.

Powierzchnia sadów jabłoniowych w Polsce
(w tys. ha)

Źródło: Eurostat

W Polsce cały czas trwa koncentracja produkcji owoców. Z cyklicznego badania GUS „Charakterystyka gospodarstw rolnych” można dowiedzieć się, że w latach 2002-2020 liczba gospodarstw sadowniczych zmniejszyła się o 50,8%. Skutkiem tych procesów był wzrost średniej powierzchni sadów przypadających na 1 gospodarstwo, z 0,86 ha do 2,28 ha.

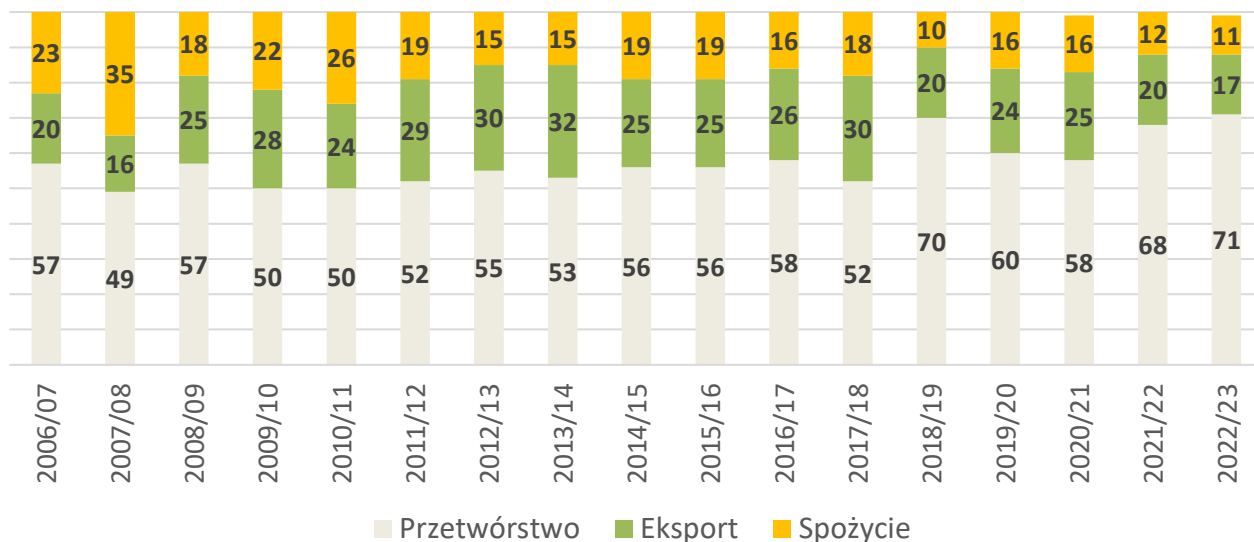
	2002	2010	2013	2016	2020
Liczba gospodarstw użytkujących sady (w tys.)	316,9	284,6	174,8	168,9	155,9
Średnia powierzchnia sadów przypadających na 1 gospodarstwo (w ha)	0,86	1,31	2,07	2,23	2,28

Źródło: GUS → 2002-2016 - *Charakterystyka gospodarstw rolnych*, różne wydania; 2020 – Powszechny Spis Rolny

Zdecydowana większość jabłek produkowanych w Polsce trafia do przetwórstwa przemysłowego. Zgodnie z szacunkami GUS, Ministerstwa Finansów i KUPS w latach 2022/2023 do przemysłu rozdysponowanych zostało 71% jabłek. Na eksport trafiło 17% produkcji, a do spożycia 11%.

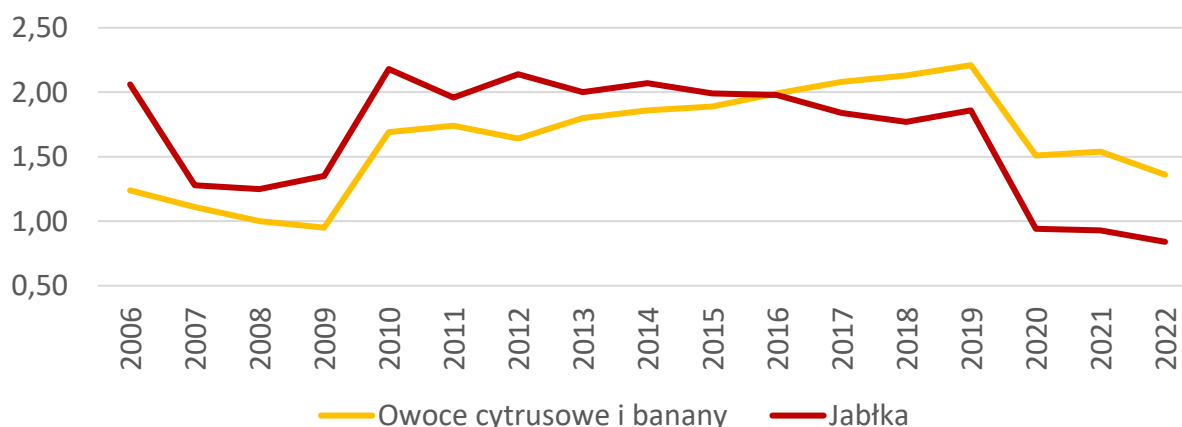
Rozdysponowanie produkcji jabłek (w %)

Źródło: KUPS, Raport rynkowy – Warzywa, Owoce, Soki, różne wydania

Mały procent jabłek przeznaczonych do spożycia to m.in. efekt relatywnie niskiej produkcji wysokojakościowych jabłek deserowych oraz zmiany preferencji konsumentów w kierunku owoców cytrusowych i bananów.

Przeciętne miesięczne spożycie owoców na 1 osobę w gospodarstwach domowych (w kg)

Źródło: GUS, Budżety gospodarstw domowych – różne wydania

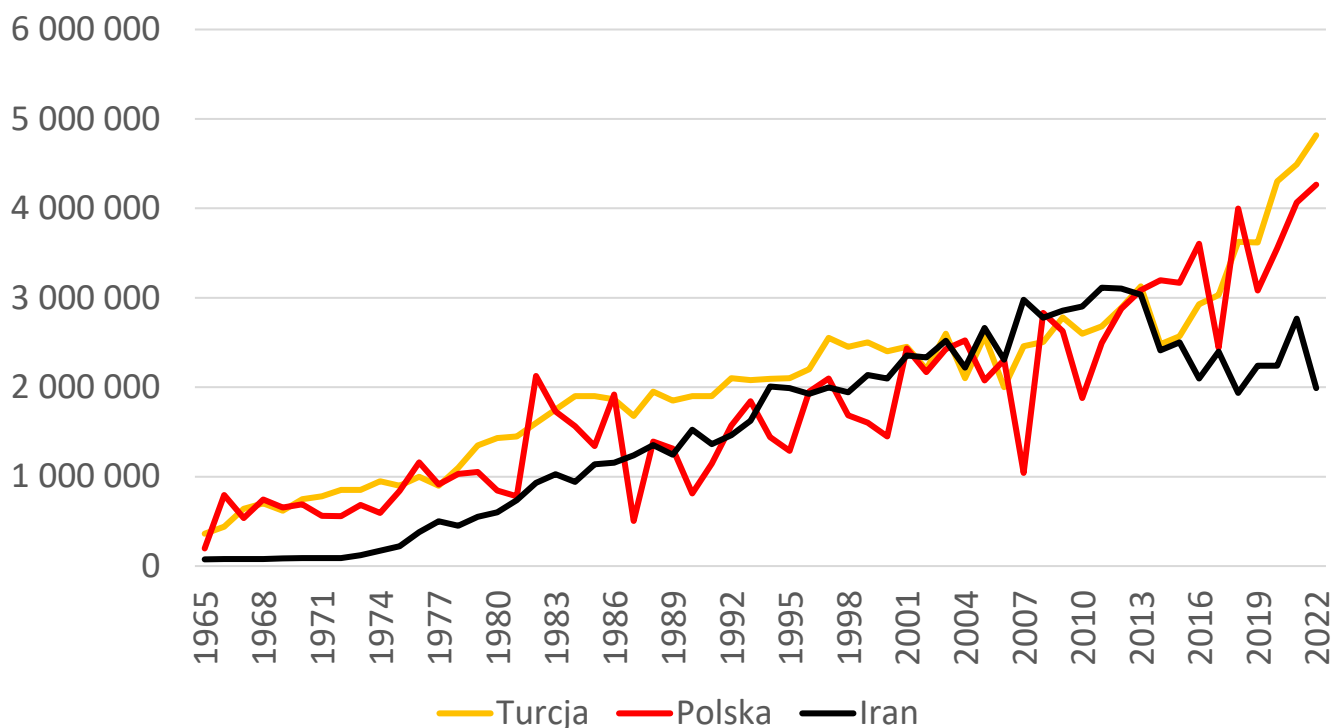

3. Wyzwania polskiego sadownictwa: sadownictwo ukraińskie oraz niska wydajność względem krajów wysokorozwiniętych

3.1. Turcja i Iran – mimo znacznej produkcji jabłek – nie stanowią obecnie zagrożenia dla polskiego sadownictwa

W produkcji jabłek Polska wymieniała się na trzecim i czwartym miejscu z Turcją i Iranem (do zapaści produkcji w Iranie po 2012). Od 2019 r. Turcja produkuje więcej jabłek niż Polska.

Produkcja jabłek w Turcji, Polsce i Iranie (tony)

Źródło: UN FAO

Warto jednak zwrócić uwagę, że różnimy się z Turcją i Iranem jeżeli chodzi o odbiorców jabłek produkowanych w danym kraju. Zarówno z jednym, jak i drugim państwem łączy nas tylko po jednym kraju na liście najważniejszych odbiorców jabłek. W związku z tym ani Turcja, ani Iran nie są obecnie naszą bezpośrednią konkurencją.

Najważniejsi odbiorcy jabłek z danego kraju		
Polska	Turcja	Iran
Rumunia	Indie	Irak
Egipt	Rosja	Afganistan
Niemcy	Irak	ZEA
Kazachstan	Arabia Saudyjska	Indie
Hiszpania	Libia	Turkmenistan
Indie	Malezja	Pakistan
Szwecja	ZEA	Uzbekistan
Wlk. Brytania	Syria	Kazachstan
Holandia	Izrael	Rosja
Francja	Turkmenistan	Oman

Źródło: ITC, pogrubioną czcionką kraje, które znajdują się na liście Turcji/Iranu

3.2. Do wybuchu wojny Ukraina miała potencjał na bycie istotnym konkurentem dla polskiego sadownictwa

Do momentu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę tamtejsze sadownictwo stawało się coraz istotniejszą konkurencją dla polskiego. Rosły tam nasadzenia nowoczesnych sadów (obecnie to kilka tys. hektarów), a stare sady były likwidowane. Ukraińscy producenci ściągali ekspertów m.in. z Polski i można było oczekiwać zwiększonej podaży wysokiej jakości jabłek z tego kierunku, który miałby nad polską produkcją przewagę kosztową. Pomimo wykarczowania pomiędzy latami 90' XX wieku a 2010 r. trzech czwartych(!) areału sadów produkcja jabłek wróciła do wysokich poziomów z lat 90'.

Źródło: FAOStat

Po pełnoskalowej inwazji produkcja jabłek w Ukrainie w 2022 r. zmniejszyła się o 11,7% rdr. i wyniosła 1.119.120 ton jabłek. Ukraina była 13. największym producentem jabłek na świecie, a jej udział w światowej produkcji zmniejszył się do 1,2% (z 1,3% rok wcześniej).

W przeciwieństwie do Turcji i Iranu, z Ukrainą mamy stosunkowo podobną listę odbiorców jabłek – na dziesięciu największych odbiorców łączą nas 4 kraje.

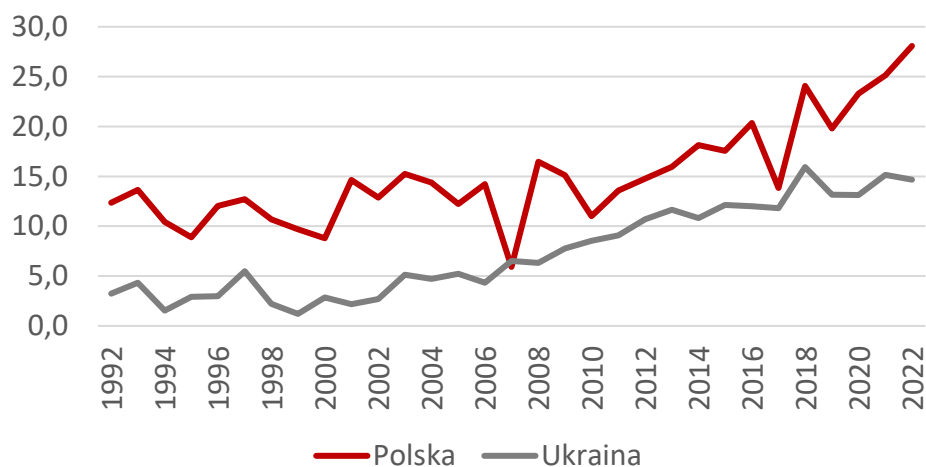
Najważniejsi odbiorcy jabłek z danego kraju	
Polska	Ukraina
Rumunia	ZEA
Egipt	Arabia Saudyjska
Niemcy	Uzbekistan
Kazachstan	Szwecja
Hiszpania	Turcja
Indie	Austria
Szwecja	Francja
Wlk. Brytania	Irak
Holandia	Wlk. Brytania
Francja	Holandia

Źródło: ITC, pogrubioną czcionką kraje, które znajdują się na liście Ukrainy

Z drugiej jednak strony warto zauważyć, że po 2019 r. wydajność polskich sądów znacznie wzrosła na tle ukraińskich:

Zbiory jabłek z hektara (w tonach)

Źródło: UN FAO

Różnica w wydajności (zbiory z hektara w tonach) pomiędzy Ukrainą a Polską

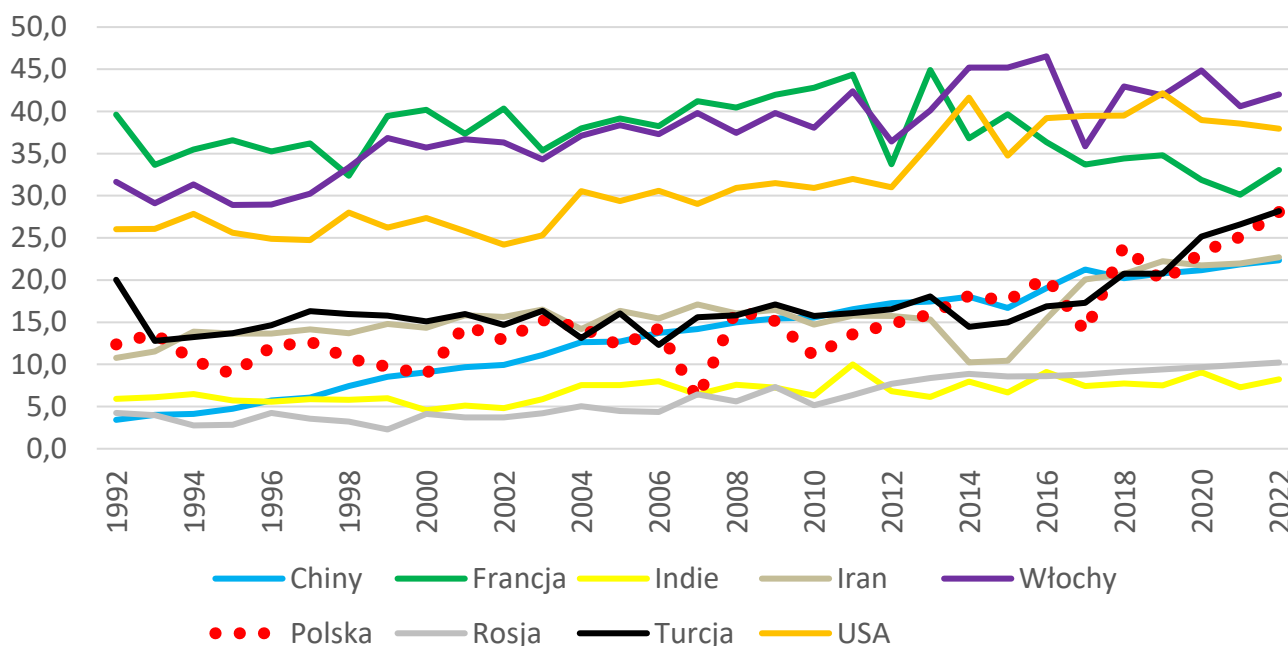
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UN FAO

3.3. Wydajność produkcji

Wydajność sadownictwa w krajach średnio-rozwiniętych jest trwale niższa niż w najbogatszych.

Zbiory jabłek z hektara
(kraje o największej produkcji w 2022 r., tona/ha)

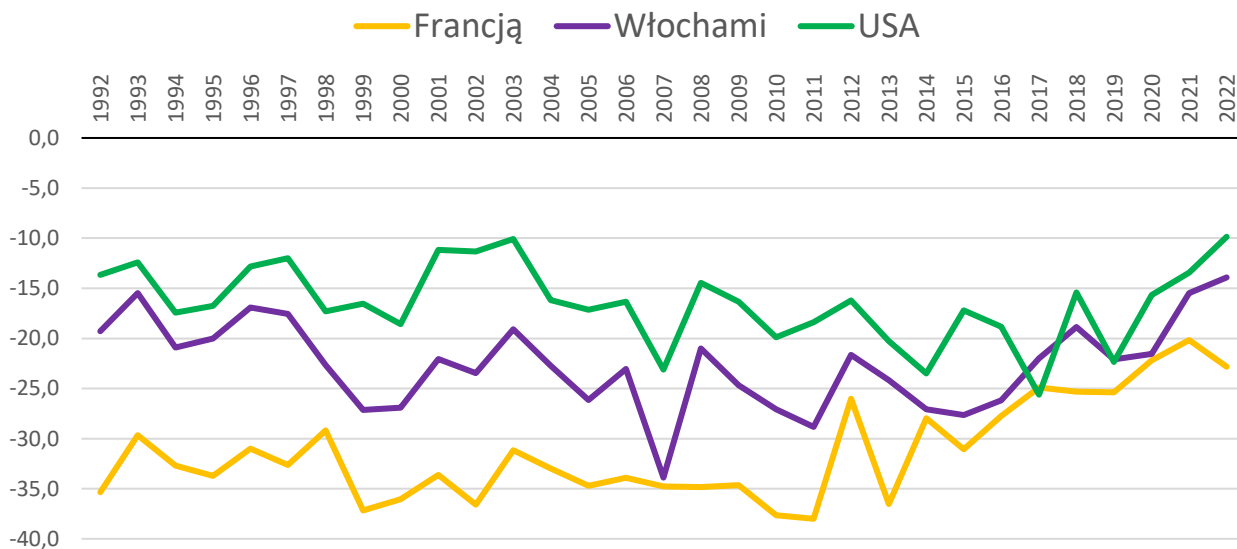

Źródło: UN FAO

W 2022 r. z jednego hektara wyprodukowano w Polsce 28 ton jabłek. I chociaż znacznie poprawiliśmy się względem 1992 r., to w USA z jednego hektara wciąż produkuje się ok. 10 ton jabłek więcej, we Włoszech prawie 14 ton więcej, a we Francji o niemal 23 tony więcej.

Różnica w wydajności (t/ha) pomiędzy Polską a

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UN FAO

Materiał przygotowany przez

Biuro Analiz PFR S.A.:

pawel.dobrowolski@pfr.pl

michal.kolasa@pfr.pl

andrzej.kochman@pfr.pl

Niniejszy materiał został opracowany wyłącznie w celu informacyjnym. Biuro Analiz dołożyło wszelkich starań, aby raport oparty był na wiarygodnych i sprawdzonych źródłach. PFR S.A. nie ponosi odpowiedzialności za skutki decyzji podjętych na podstawie informacji zawartych w materiale. Raport może być wykorzystywany do opracowań własnych w całości lub części wyłącznie pod warunkiem powołania się na źródło.

